

زیبایی شناسی شعر مقاومت فلسطین در پرتو نقد فرمالیستی

تالیف

دکتر عزت ملا ابراهیم (دانشیار دانشگاه تهران)

محیا آبیری آملی

۱۳۹۵

- سرشناسه : ملابراهیمی، عزت، ۱۳۴۲ -
- عنوان و نام پدیدآور : زیبایی‌شناسی شعر مقاومت فلسطین در پرتو نقد فرمالیستی / عزت ملابراهیمی، محیا آبیاری‌قمصری.
- مشخصات نشر : تهران: نشر رستان، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ۱۶۷ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
- شابک : 978-600-8178-02-6
- وضعیت دست‌نویس : فیا
- موضوع : شکل‌گرایی (نقد ادبی)
- Formalism (Literary analysis)
- موضوع : ش. انقلابی عربی -- فلسطین -- قرن ۲۰م. -- تاریخ و نقد
- موضوع : -- Palestine -- 20th century -- Revolutionary poetry, Arabic
- History and criticism
- موضوع : قرن عربی -- فلسطین -- قرن ۲۰م.
- موضوع : Poets, Arab -- Palestine -- 20th century
- شناسه افزوده : آبیاری‌قمصری، محیا، ۱۳۹۵ -
- رده‌بندی کنگره : PN ۱۳۹۵۹۸ م۷۸ /
- رده‌بندی دیویی : ۹۵/۸۰۱
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۴۵۰۸۲۸
- انتشارات رستان
- آدرس: تهران، ضلع جنوبی میدان ولی عصر، کوچه نصر، پلاک ۱۱.
- تلفن: ۸۸۹۳۳۴۱
- ناشر: رستان
- تیراژ: ۱۰۰۰
- چاپ: اول ۱۳۹۵
- شابک: 978-600-8178-02-6
- قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
فصل اول: مکتب فرمالیسم.....	۱۳
پیشینه پیدایش مکتب فرمالیسم.....	۱۵
مبانی نظریه‌های فرمالیستی.....	۲۱
آشنایی زدایی.....	۲۴
قاعده افزایی.....	۲۹
قاعده کسب.....	۳۳
بدیع معنوی.....	۳۹
فصل دوم: نمونه‌های منتخب از سروده‌های شاعران فلسطین.....	۴۱
فدوی طوقان.....	۴۳
زندگی‌نامه شخصی و ادبی.....	۴۳
قصیده «آهات أمام شباک التصاریح».....	۴۵
توازن آوایی.....	۵۲
توازن واژگانی.....	۵۹
توازن نحوی.....	۶۱
قاعده‌کاهی معنایی.....	۶۴
تناس یا بینامتنیت.....	۶۵

۷۳.....	تشخیص
۷۴.....	تشبیه
۷۶.....	استعاره
۷۹.....	بدیع معنوی
۸۱.....	محو و رویش
۸۱.....	زندگینامه شخصی و ادبی
۸۴.....	قصیده «بطالت هو»
۹۲.....	توازن آوایی
۹۸.....	توازن واژگانی
۱۰۰.....	توازن نحوی
۱۱۰.....	قاعده‌گاهی معنایی
۱۱۱.....	نمادپردازی
۱۱۴.....	هنجارگریزی
۱۱۸.....	بدیع معنوی
۱۲۰.....	سمیح قاسم
۱۲۰.....	زندگینامه شخصی و ادبی
۱۲۲.....	قصیده «أصوات من مدن بعیده»
۱۳۰.....	توازن آوایی
۱۳۵.....	توازن واژگانی

- ۱۳۵..... موسیقی بیرونی
- ۱۳۷..... قاعده‌گاهی معنایی
- ۱۳۷..... تشبیه
- ۱۳۸..... استعاره
- ۱۳۹..... نمادپردازی
- ۱۴۳..... ته‌نیق: یاد
- ۱۴۳..... زندگینامه شمس و ادبی
- ۱۴۵..... قصیده «اسغنی»
- ۱۴۷..... توازن آوایی
- ۱۵۰..... توازن واژگانی
- ۱۵۰..... توازن نحوی
- ۱۵۳..... قاعده‌گاهی معنایی
- ۱۵۴..... بدیع معنوی
- ۱۵۶..... فهرست منابع و مآخذ

نقد فرمالیستی با رهیافتی صورت‌گرایانه از انواع نظریه‌های نقد ادبی در حوزه زبان‌شناختی به شمار می‌رود که در اوایل قرن بیستم میلادی در روسیه شکل گرفت. این مکتب با محور قرار دادن متن و نادیده گرفتن مسائل بیرونی آن، درصدد بیان ارزش ادبی اثر برمی‌آید. از منظر آنها عامل دیگری چون بافت تاریخی، سیاسی و اجتماعی و یا ساخت اثر، هدف از تعریف آن، زندگی شاعر در درجه‌های بعدی اهمیت قرار دارد. به عبارتی دیگر فرمالیستها اثر ادبی را صرفاً با تکیه بر زبان، به صورت مستقل و مجزاً مورد مطالعه قرار می‌دهند.

از معروف‌ترین بنیانگذاران و تئریه‌پردازان این مکتب می‌توان به رومن یاکوبسن و شک洛夫سکی اشاره کرد. این جنبش ادبی که در حلقه زبان‌شناسی مسکو آغاز به کار کرده بود، به اتمام در ۱۹۳۰ با اعلام ممنوعیت خلق هر نوع اثر ادبی بدیع توسط استالینست‌ها به کار خود پایان داد. از آن پس مکتب فرمالیسم روسی در اوج شکوفایی با خزان زودرس ادبی مواجه شد و رفته رفته از یادها رفت. البته شماری از اعضای آن در خارج از روسیه به فعالیت ادبی خود ادامه دادند و فرمالیسم آمریکایی و در نهایت ساختارگرایی را بنیان نهادند.

امروزه پژوهشگران با منشأ پیدایش مکتب فرمالیسم آشنا هستند و نظریه‌های صورت‌گرایان روسی، پیوسته مورد بررسی و تحقیق قرار می‌گیرد. نگارندگان نیز در این پژوهش به مطالعه این مکتب و تطبیق نظریه‌های ادبی آن بر سروده‌های شاعران مقاومت فلسطین پرداخته‌اند. کتاب حاضر در دو فصل اصلی تدوین شده است. فصل آغازین به بیان کلیات دربار مکتب فرمالیسم، اصول و نظریه‌های مختلف ادبی آن اختصاص دارد. در فصل دوم، اصول این مکتب با تاکید بر آشنایی‌زدایی زبانی استخراج شده و زیست‌دگان با برگزیدن متونی از آثار شاعران مشهور مقاومت، در باره‌های زمانی مختلف، آنها را از دیدگاه نقد فرمالیستی تحلیل و ارزیابی کرده‌اند. همچنین ساختار هنری و زیرساخت‌های فنی آن از منظر قاعده‌گاهی، قاعده‌افزایی و بدیع معنوی نیز مورد واکاوی قرار گرفته است.

باید گفت که در بخش قاعده‌گاهی معنایی از نشانه، استعاره، روابط بینامتنی، هنجارگریزی و آشنایی‌زدایی سخن به میان آید. و در بخش قاعده‌افزایی به بررسی و تحلیل توازن آوایی، توازن واژگانی و توازن نحوی پرداخته شده است. همچنین هم‌نشینی‌های مختلف واژگانی مثل مراعات نظیر، طباق، ناسازواری و حس‌آمیزی در بدیع معنوی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

به‌رغم دقتها و وسواسهای علمی اعمال شده مسلماً پژوهش حاضر عاری از اشتباه و کاستی نیست. امید است خوانندگان محترم کاستیهای آن را بر ما ببخشایند و با نقد منصفانه خود نگارندگان را در تکمیل این مجموعه یاری رسانند.

دکتر عزت ملابراهیمی - محیا آبیاری قمصری

www.ketab.ir